

DR. KONSTANTIN JELÍNEK:
REFORMA METOD PARLAMENTNÍ PRÁCE.

Pařížská *Revue des Sciences politiques* ukončila právě anketu o reformě metod parlamentní práce. Podáváme stručnou zprávu o jejích výsledcích. Anketa studovala nejprve prameny organizačních pravidel sněmovních, pak působnost každé komory zvláště (poslanecká sněmovna a senát nejsou ve Francii stejného složení a jejich politická úloha je různá), konečně otázku součinnosti obou sněmoven a jejich styky s národem.

I. *Prameny organizačních pravidel sněmovních* jsou: ústavní zákon z 16. července 1875, obyčejné zákony, jednací řády a zvykové právo. — Ústava se moudře omezila na stanovení hlavních zásad organizačních pravidel sněmovních. Kdyby byla šla do podrobností, těžko by se bývaly uskutečňovaly pozdější reformy, vynucené politickým vývojem. Neboť mechanismus ústavní revise je těžkopádný a nerado se k němu sahá pro politické nebezpečí. — Ani obyčejnými zákony se příliš často neupravuje organizace sněmoven. Neboť sněmovny jsou autonomní a zákonem o organizaci parlamentní práce by se mohla vměšovati jedna sněmovna do práv druhé, z čehož by mohly vzniknouti těžké konflikty, ohrožující rovnováhu státu. — Proto je normálním pramenem sněmovní organizace jednací řád ve formě resolucí, jež nepodléhají žádné kontrole. Konečně jsou různé tradiční zvyklosti, jež nahrazují psané právo a obecně se respektují, tak na př. zvyk, že se řečníci nedotýkají presidenta republiky.

II. *Metody práce poslanecké sněmovny*. Je třeba uvědomiti si, že sněmovna je velmi velkým shromážděním (612 členů), jehož lidový ráz vystupuje čím dále tím více do popředí a jehož politické rozvrstvení je značné. Toto veliké a nesourodé shromáždění má dva důležité úkoly: zákonodárny a kontrolní. Každý z těchto sněmovních úkonů prochází trojím stadiem: iniciativy, zkoumání podružnými orgány sněmovny, konečně debatou a hlasováním sněmovního plena.

1. *Iniciativa návrhů zákonodárných opatření* náleží vládě (vládní návrhy zákonů), poslancům (návrhy zákonů, resolucí, pozměňovací návrhy), občanům (petice). Petice se zakládají na zvykovém právu, ústava r. 1875 jich nezná. Za dřívějších režimů byly poslední zárukou proti špatné veřejné správě. Dnes se petičního práva užívá celkem málo. Zato nesmírně vzrostly iniciativní návrhy poslanců. Tak na př. od 1. června 1928 do 26. června 1929 bylo v poslanecké sněmovně podáno 1.078 návrhů zákonů a resolucí a 1.080 návrhů pozměňovacích. Je přirozeno, že poslanci nemohou ani přečísti takovou spoustu návrhů. Nelze však omeziti poslancovo právo podávati návrhy. Jen poslanci sami musí si uložit mravní závazek, nepodávati nepromyšlených návrhů.

2. *Návrhy neprojednávají* dnes hned sněmovní plenum, jak tomu bylo v revolučních shromážděních. Procházejí podružnými orgány sněmovny, jimiž jsou: »bureaux«, výbory (commissions) a kluby (groupes).

A. „*Bureaux*.“ Na počátku každého zákonodárného období rozdělí se poslanci losem do 11 »bureaux«. Jejich úloha byla kdysi značná. V nich se konaly všechny přípravné sněmovní práce, z nich se volili členové různých výborů. Rozvoj výborů odsunul »bureaux« zcela do pozadí parlamentního života. R. 1910 bylo jim vzato právo volby členů stálých výborů a svěřeno klubům.

B. *Výbory*. Přípravné sněmovní práce se dnes soustřeďují ve výborech. Je to především dvacet »velikých stálých výborů«, »stálé výbory« a »zvláštní výbory«. Volí se různě. Tradiční způsob volby je ten, že každé »bureaux« volí 3 členy výboru. Pro volby »velikých stálých výborů« platí však zásada poměrného zastoupení, při čemž kluby navrhují samy kandidáty na výborová místa jim přidělená. Tento způsob se osvědčil tak, že se ho užívá i pro ostatní výbory. Neboť se stávalo, že výbory, volené z »bureaux«, měly jinou většinu než sněmovní plenum a docházelo potom ke konfliktům mezi výbory a sněmovnou. Kromě toho docházelo k tomu, že do některého »bureaux« bylo přiděleno losem

několik odborníků v téže otázce, do jiného třeba žádný. V prvním případě byli někteří odborníci při volbě výborů nutně pomínuti, v druhém byli naopak neodborníci nuceni přijímat členství ve výborech, jichž otázkám nerozuměli. To jsou námitky proti tradičnímu způsobu volby výborů z »bureaux«. Přivrženci tohoto způsobu namítají naopak, že ani kluby se dostatečně nestarají o odbornou kompetenci svých kandidátů. Vadí tomu také množství malých klubů, v nichž se málokdy najde takový počet odborníků, aby jimi mohl klub obsadit všechna výborová místa, jež mu připadají. Zde by poněkud pomohlo sloučení velikého počtu klubů centra.

Ve vlastní práci vadí výborům francouzské sněmovny jednak nedostatečné místnosti, jednak nedostatečný počet pomocného úřednictva. Sněmovna je tak malá, že kromě rozpočtového výboru nemá žádný jiný výbor samostatné místnosti. V téže místnosti se za den musí vystřídati několik výborů; často se nemůže výbor sejít v určený den nebo v určenou hodinu. Pokud se úřednictva týká, jediné rozpočtový výbor měl již před válkou stále úředníky, pro ostatní výbory se teprve mnohem později zřídila kancelář výborů s osmi konceptními úředníky, osmi pomocnými silami a písaři na stroji. Tito úředníci jsou přiděleni určitým skupinám výborů, jimž obstarávají protokoly, korespondenci a potřebnou dokumentaci. Kancelář výborů vydává týdenní věstník »Bulletin hebdomaire des commissions« se stručnými zprávami o výborových pracích. Uvažuje se o tom, aby byli výborům k dispozici úředníci jednotlivých resortů jako odborní poradci, kteří by zároveň dbali o to, aby návrhy zákonů, vycházející z výborů, měly dokonalou právníckou formu.

Výborovým pracím vadí také fakt, že musí zasedat ve dnech plena. Byla sice snaha odpomoci tomu tím, že se určil jeden den v týdnu (středa) jako den výborů, ale tento jeden den mnohým výborům nestačí a naopak zasedá často plenum i ve středu. Zasedá-li pak většina výborů jeden den, nemohou přirozeně úředníci výborové kanceláře býti ve všech výborech, čímž opět práce trpí. Aby se bránilo absencím poslanců ve výborech, bylo stanoveno, že žádný poslanec nesmí býti členem více než dvou výborů. To platí ovšem jen o tak zv. »velkých stálých výborech«. Ale i tak bývají absence značné. Bylo tedy stanoveno quorum poloviny členů výboru pro platnost usnášení; kromě toho má předsednictvo sněmovny zbavit členství výboru každého poslance, který se bez omluvy nezúčastní pěti schůzí po sobě. Tato ustanovení se však nezachovávají.

Výborové práce se řídí zásadou většiny. Jménem výboru se podává jen jedna zpráva a jen jedno znění návrhu. Někteří poslanci jsou pro to, aby se podávala i zpráva menšiny, jak je tomu v Anglii. Avšak vážné námitky menšiny mohou býti připojeny v příloze ke zprávě výborové a menšina má právo vyslati do plena řečníka.

Jednání výborů je tajné; členové výboru jsou tak zbaveni politických zájmů a studují spíše odbornou stránku problémů. Kromě toho však předkládají se často výborům dokumenty o národní obraně, vnitřní bezpečnosti nebo zájmech státu, jichž obsah se nemůže projednávat veřejně. Kdyby se tak dělo, vláda by nemohla tyto dokumenty dát výborům k dispozici, čímž by ovšem výbory ztratily část svého významu — kontrolu výkonné moci.

Proti výborům se ozývaly často námitky. Tak sám Poincaré napsal, že členové výboru se nespokojují často kontrolou výkonné moci, nýbrž se pokládají přímo za její držitele. Často pak jejich politické zaujetí znesnadňuje ministrům práci. Rovněž Gaston Jéze tvrdí, že výbory jsou jen úkrytem opozičníků, kteří užívají záminky studia předloh, aby dělali vládě potíže. To je však vina osob, nikoli instituce. Zkušenost dokazuje, že spolupráce mezi výbory a vládou může být nejen korektní, nýbrž i účinná. Barthélemy tvrdí, že účast ministrů při výborových poradách není pro ně žádným novým břemenem, naopak jim často usnadňuje práci a urychluje jednání o celé věci, jež pak jde hladčeji v plenu. Kolika ministrům pak dostalo se při zavřených dveřích výborů pokynů, jež jim zabránily v chybách, které by byly snad přivodily jejich pád. — Také Léon Blum je odpůrcem výborů a ukazuje na Anglii. Avšak i Anglie má analogické orgány, jež zkoumají předem návrhy zákonů, třebaže jim neříká výbory. Mnozí angličtí poslanci ukazují na dobrý francouzský vzor výborů. An-

gličtí poslanci pak podávají poměrně málo iniciativních návrhů a vládní návrhy jsou připravovány velmi pečlivě. Ve Francii jsou sněmovní výbory nutností. Bez nich by parlament utonul v nepořádku a anarchii. Bylo by však možno zvýšiti jejich výkonnost tím, že by se zmenšil jejich počet a že by dostaly více místností a úřednictva.

C. *Kluby.* Ve francouzské sněmovně jsou jednak kluby zájmové, t. j. sdružení poslanců, hájících zájmy určité skupiny, na př. vinařů, výrobců moštu atd., jednak kluby politické.

Zájmové kluby mají sice k dispozici sněmovní místnosti i personál, ale jinak jich jednacím řádem nezná. Politické kluby byly oficiálně uznány až r. 1910, kdy se stanovilo, že určují kandidáty pro výborové mandáty. Velké kluby mají své sekretariáty, jež shromažďují informační materiál pro členy klubu, zaznamenávají rozhodnutí klubu a udržují kontakt mezi klubem, stranou a veřejností. Tyto sekretariáty mají i slušné příruční knihovny a vydávají periodické zprávy o činnosti klubu.

Někteří poslanci (Hennessy) se staví proti značnému významu, jehož si kluby dobyly, a proti jejich vlivu na poslance. Tvrdí, že je to proti parlamentním zásadám, podle nichž má míti poslanec úplnou svobodu hlasování a býti odpověden pouze voličstvu. Takto je však nejčastěji zajatcem svého klubu. Naproti tomu ukazují jiní, že kluby pomáhají disciplinovati veliké množství 612 poslanců, vyjasňují svými debatami a usneseními nesnadné politické situace a připravují jednání plena. Bohužel kluby se nespokojují touto činností, domáhají se stále většího vlivu, sabotují a obstruují i čistě odborné, nepolitické zákony, a zejména vnucují svým členům imperativní mandát, přičítají se parlamentní soustavě a duchu francouzské ústavy.

III. *Plenum poslanecké sněmovny.* Přicházejíc k poslanecké kolektivitě, dotýká se anketa hlavně otázky výběru poslanců. Je proti snaze nahrazovati profesionální politiky odborníky, kteří se konec konců stanou zase profesionálními politiky. Je pro výběr poslanců dostatečných znalostí a rozhledu, aby mohli studovati hospodářské a sociální otázky moderního života. Někteří soudí, že takovému výběru brání nařízení o poslanecké inkompatibilitě, poněvadž mnoho inteligentních mužů nechce opustiti funkce svého občanského života pro nestálý a málo honorovaný poslanecký mandát. Poněvadž však inkompatibilitní nařízení zaručují poslaneckou neodvislost a umožňují poslancům, aby se věnovali jen mandátu, navrhuje někteří jednak prodloužení trvání mandátu na 6 nebo 9 let a volby s poměrným zastoupením a většími obvody, jež by přivedly do sněmovny více kompetentních poslanců.

Pokud se týká činnosti plena samé, setkáváme se v anketě opět se známou výtkou četných absencí. Někteří tu navrhuje, aby nebylo tolik schůzí, aby schůze plena nekolidovaly se schůzemi výborů, jiní navrhuje, aby byli poslanci placeni jen na základě presenčních známek, aby se zavedlo povinné osobní hlasování a konečně quorum pro platnost jednání v plenu.

Anketa žádá přítomnost ministrů při plenárních schůzích, avšak jen tehdy, jde-li o věci jejich resortů nebo o obecnou politiku kabinetu. Aby se odlehčilo poněkud ministrům, které jistě stačí zaměstnati správa resortu, navrhuje anketa jmenování státních tajemníků, kteří by ministry zastupovali. Anketa se rovněž přimlouvá za zachování instituce vládních komisařů, vyšších ministerských úředníků, kteří jsou ve sněmovně ministrům k ruce a na něž se mohou poslanci obracet s dotazy.

Pokud se týká denního pořadu, osvědčily se konference předsednictva s předsedy výborů a politických klubů, jež stanoví denní pořad, schvalovaný pak sněmovnou. Jedině se ozývají hlasy, aby se pořad nestanovoval jen na týden předem, nýbrž na delší dobu, při čemž by se stanovily určité lhůty pro podání výborových zpráv a pro debaty. Navrhovatelům se zdá, že by vynikly lépe velké projekty, které zapadají často v drobných návrzích každodenního života, že by sněmovna přestala žít takřka ze dne na den.

Při projednávání návrhů zákonů jeví se nejakutnější otázka úpravy pozměňovacích návrhů. Neboť jejich velké množství, podávané často z agitačních nebo obstrukčních důvodů, zdržuje sněmovní jednání. Někteří poslanci navrhovali už ztížení podávání pozměňovacích návrhů (požadavek 30 podpisů na př.), většinou však poslanci hájí tohoto svého výsadního práva.

V politické debatě hrají největší roli interpelace a otázky. Interpelace, spojené vždy s debatou, jsou základním prvkem parlamentního systému, ale nadužívá-li se jich, působí ve sněmovní práci jen zmatek. Odtud různá omezení: věnuje se jim jen pátek, datum debaty musí pro každou podanou interpelaci stanovit sněmovna předem atd. Anketa soudí, že by se poslanci měli umírniti v podávání interpelací a užívati místo nich častěji dotazů (question écrite) a otázek (question orale). Otázky přijala francouzská sněmovna od anglické, kde mohou poslanci na počátku každé schůze položit ministřům krátkou otázku, na niž ministr opět několika slovy odpoví. Ve Francii je však nutno podati otázku předem písemně předsednictvu, vždy pouze dvě otázky v úterý a ve čtvrtek odpoledne. Tato omezení jsou proto, že ve Francii trvá debata o otázce často půl hodiny. Přes to však, kdyby soustava otázek s kratšími debatami zevšeobecněla, odpadly by mnohé interpelace a ulehčilo by se sněmovním pracím.

Otázka řečnického práva, jedné z hlavních výsad parlamentního mandátu, je zároveň nejchoulostivější otázkou sněmovního mechanismu. Až do 19. století nehrála velikou roli, protože poslanců nebylo mnoho a úloha sněmovny menší. Zejména však od počátku 20. století působily dlouhé řeči neblaze na výkonnost sněmovny. Proto zreformovány předpisy, týkající se řečnického práva, hlavně ve smyslu omezení řečnické lhůty. Od války a zejména od r. 1926 nejsou již poslanci »pány debaty«. Nejdélejší lhůta je hodina, mají ji: předsedové a zpravodajové výborů, interpelátoři, podavatelé návrhů zákonů a resolucí a řečníci pověřeni klubem. Jinak jsou pak lhůty odstupňovány až na 5 minut. Přirozeně se striktně nedodržují, ale přes to vládne určitý pořádek. Odpůrci tohoto opatření namítají, že břeťe poslancům svobodu slova. Není to přesné. Všichni poslanci mohou mluvit, ale sestavila se stupnice hodnot, aby se dosáhlo nejlepší výkonnosti parlamentního stroje.

Dosavadním způsobem hlasování vytyká anketa hlavně nepřesnost a možnost omylu (hlasování zdvižením ruky a povstáním) a zdlouhavost (hlasování podle jmen a podle jmen na tribuně). Normální je dnes hlasování podle jmen, při němž je možno, aby jeden poslanec hlasoval za jiné, čímž se porušuje zásada osobního hlasování, na něž klade anketa velký důraz. Upozorňuje na hlasovací stroj systému Langlois. Poslanec může stisknutím knoflíku uvolnit kovový hlasovací lístek se svým jménem, jenž padne na příslušnou misku vah (pro, proti). Číselník ukáže počet hlasů, jež zbývá jen sepsati se jmény poslanců. Stroj je sice značně drahý (500.000 fr.), ale uspořil by sněmovně mnoho času a často i peníze za dlouhé schůze. Vyžaduje ovšem osobního hlasování, jemuž se mnozí poslanci brání, ač je zásadou moderního veřejného práva a ač by zvýšilo vážnost parlamentu i dosah sněmovního hlasování. Pro platnost hlasování je stanoveno quorum: přítomnost absolutní většiny poslanců. Předsednictvo zjišťuje však toto quorum jen tehdy, je-li o to požádáno. Zajímavá je skutečnost, že poslanci, za něž hlasovali jiní při obyčejném hlasování podle jmen, mohou při následující schůzi opravit své hlasování; tím se však nemění výsledek onoho hlasování.

III. *Metody práce senátu.* Rozdíl poslanecké sněmovny a senátu spočívá především v tom, že president republiky nemůže rozpustiti poslaneckou sněmovnu bez souhlasu senátu. Je-li toto ustanovení značnou výsadou senátu, existují na druhé straně dosti veliká omezení senátu v podávání návrhů zákonů finančního rázu. Senát může totiž jednati o takových zákonech až po poslanecké sněmovně a nemůže zvyšovati položky nad míru, v jaké byly navrženy poslanecké sněmovně. Tím se ovšem omezuje úloha senátu na pouhé registrování takových zákonů, přes to, že by svou rozvahou a hospodářským smyslem mohl hráti úlohu mnohem aktivnější.

V anketě se vyskytl i názor, že senát nemá právo uzavíratí debatu o interpelaci hlasováním a že tedy nemůže porazití vládu. Toto stanovisko zastává i Esmein. Naproti tomu jiné autority (Duguit, Barthélemy) i skutečnost ukazují, že tomu tak není.

Pokud se týká »bureaux«, senát si dlouho podržel zvyk voliti z nich výbory a přes to, že přijal v r. 1921 způsob volby prostřednictvím klubů, vrací se občas k starému způsobu. Výbory senátu pracují v dobrých podmínkách: mají samostatné místnosti, mohou se scházeti i mimo budovu senátu (v ministerstvech) a každý má svého tajemníka.

Senátní politické kluby nezasahují přímo do politiky, tak jak to činí kluby poslanecké, a ponechávají svým členům více volnosti. Je to značná výhoda, neboť nic neškodí více parlamentním pracím než imperativní mandát.

Plenum senátu se liší od plena poslanecké sněmovny především menším počtem členů (314 proti 612), kteří jsou voleni jiným způsobem než členové poslanecké sněmovny a mají mandát 9 let. Senát se obnovuje vždy třetinou každý třetí rok. Způsob volby* a delší trvání mandátu působí, že senátoři netrpí volebním neklidem jako poslanci, mohou se věnovati svému zákonodárnému oboru delší dobu a specialisovati se v něm. Voliči, kteří je vysílají do senátu, jsou schopnější posouditi jejich služby republice, i když tyto služby nemají přímý vliv na jejich místní zájmy. Kdežto obnovováním celé poslanecké sněmovny ztrácejí se každé 4 roky až 4 měsíce, jež by se mohly jinak věnovati práci, zmenšuje se tato nevýhoda v senátě tím, že odchází vždy jen třetina členů, z nichž se však většina vrací a nedochází tam tedy k tak velikým změnám jako v poslanecké sněmovně, kde se musí vždy veliký počet nových členů zapracovávati.

Obě sněmovny se liší i složením: poslanci jsou většinou mladí, rozličného původu i politického smýšlení. Senátoři jsou nejméně čtyřicetiletí, průměr je padesát let. Převládají mužové připravení svou kariérou pro správu veřejných věcí, starostové, členové generálních rad, lékaři, notáři, advokáti. Politicky je senát méně pestrý než poslanecká sněmovna. Způsob jeho volby působí, že jsou voleni hlavně umírnění; extremisté nemají naděje.

V anketě se vyskytly návrhy, aby se bývalým presidentům republiky uděloval doživotní senátorský mandát; jiní navrhuji, aby takové mandáty dostávaly i jiné vynikající osoby politického, vědeckého a uměleckého světa. Jde vlastně o obnovu doživotních mandátů, zavedených ústavním zákonem z 24. února 1875 a zrušených r. 1884. Zdá se však, že v senátě samém není pro návrh příznivá půda.

Schůze senátního pléna vyznačují se menšími absencemi než schůze poslanecké sněmovny. Jednací řád senátu stanoví na absence různé tresty, mezi jiným i ztrátu diet. Je třeba říci ovšem, že schůzi je méně než v poslanecké sněmovně. Ministři se jich rovněž účastní, zejména ministři-senátoři. Poněvadž ministerský předseda musí býti téměř vždy v poslanecké sněmovně, je jeho zástupcem, ministrem spravedlnosti, obyčejně senátor.

Denní pořad zasedání stanoví předseda senátu, jenž jej předkládá senátu na konci každé schůze. Instrukce konference předsedu v senátě není. Zákony se přijímají ve dvou čteních. Anketa se přimlouvá, aby se i sněmovna vrátila opět k tomuto způsobu práce, jenž umožňuje větší kontrolu při vyhotovování zákonných textů. — Pozměňovacích návrhů při projednávání zákona ve schůzi se už podává málo; většinou je podávají senátoři tak záhy, že je výbory mohou projednati ve svých schůzích a zařaditi do svých textů nebo zamítnouti. Je to následek značné ukázněnosti senátorů, jež se projevuje v debatách umírněností řečníků, kteří naprosto přijímají vždy direktivy předsedy senátu. Debaty senátu jsou proto vždy klidné a rychlé.

Pokud se týká politické kontroly, vykonává ji senát diskretněji než poslanecká sněmovna — většinou pomocí svých výborů. Ty mají často značnou důležitost — jmenujeme jen senátní výbor zahraniční a rozpočtový.

IV. *Spolupráce poslanecké sněmovny a senátu.* Anketa se zde obírala hlavně otázkou zdržování návrhů zákonů jednou sněmovnou, takže druhá nemá pak dosti času na vyřízení. Někteří navrhuji, aby se do jednacích řádů sněmoven vsunul článek, podle něhož by se návrh vzal sněmovně, jež by jej v určité lhůtě neprojednala a mohl by se státi zákonem jen na základě hlasování jedné komory. Většina poslanců a senátorů je však proti tak radikálnímu řešení. Zdá se, že nejlepší cestou je vždy nátlak ministerského předsedy nebo interesovaného ministra na příslušnou sněmovnu.

* Senátoři jsou voleni kolegiem, které obsahuje poslance, členy departementální rady a členy rad obecních a okresních. Počet volitelů málo kde přesahuje tisíc osob.

Pro usnadnění zákonodárné práce při zákonech, jichž návrhy si vracejí komory po opravách, ustálil se zvyk styků předsedů, zpravodajů a členů příslušných výborů, jež umožňují výměnu názorů a rychlou úpravu znění návrhů.

Na poli politické kontroly se r. 1929 objevil zajímavý případ sloučení zahraničních výborů poslanecké sněmovny a senátu při podávání zprávy ministerského předsedy.

V. *Spolupráce parlamentu s jinými institucemi.* Tu jde především o spolupráci se Státní radou, jež představuje ve francouzském státním zřízení zkušenost, správní vědu a nestrannost. Nemůže ovšem jíti o součinnost přímou. Ale Státní rada by mohla raditi pravidelně vládě při podávání návrhů zákonů. Tato praxe byla povinná podle zákona z 3. března 1849, ale zákon z 24. května 1872 ji učinil fakultativní a vláda si odvykla podávati své návrhy zákonů předem Státní radě. Sněmovny mohou však resolucemi žádati vládu, aby si vyžádala dobré zdání Státní rady v určité otázce. Jinak je zajímavá skutečnost, že výbor občanského a trestního práva si vyžádal účast jednoho člena Státní rady pro svá jednání.

Jinou institucí, jejíž spolupráce s parlamentem by byla prospěšná, je Státní hospodářská rada, která byla zřízena dekretem z 16. ledna 1925 a plně se osvědčila. Poskytuje záruku odborné kompetence v hospodářských otázkách a její spolupráce by umožnila parlamentu, aby poznal mínění různých hospodářských zájmových skupin, jež by na příště pak uplatňovaly svá různá přání v Státní hospodářské radě, která by je tlumočila parlamentu.

* * *

Závěr ankety se staví proti zásadním odsudkům parlamentního systému. Takové kritiky jsou přehnané a jsou diktovány mylnými představami vzbuzovanými velmi často jen povrchní znalostí vnějšího parlamentního života. Obyčejný občan jde do parlamentu jen ze zvědavosti, s tajnou nebo i zřejmou touhou viděti nějakou rušnější scénu, jež někdy ruší pořádek sněmovních prací. Dočká-li se, odchází pobaven, ale při tom mluví o skandálu. Je-li schůze klidná, mluví o neužitečném a nezajímavém řečnění. Takový příležitostný návštěvník parlamentu nevidí pracovních schůzí plena a hlavně trpělivé a plodné práce sněmovních výborů.

Kritiky, odsuzující naprosto parlament, jsou nejen falešné, nýbrž i nebezpečné. V době krise autority podkopávají důvěru v jednu z hlavních součástí státního života. Čím nahraditi parlament? Anketa tvrdí, že jedině parlamentní soustava odpovídá dnešnímu stavu Francie a že je pouze třeba reformovati metody parlamentní práce. V tomto ohledu pak nutno nejprve bojovati proti přílišnému řečnění, v druhé řadě pak se starati o odbornou kompetenci parlamentních zástupců. Anketa se však staví proti parlamentu pouhých odborníků, kteří se často v parlamentě neosvědčují právě pro svou neschopnost pochopiti obecný zájem, což dovede jen parlament politický. Je třeba, jak již bylo řečeno, aby byli vybírání poslanci schopní řídit veřejné věci a těm aby se umožnilo pracovati v příznivých podmínkách: v řádných místnostech, s pomocí úředníků, kteří by obstarávali dokumentační materiál, a v odborné spolupráci s institucemi a jednotlivci, již ji mohou poskytnouti.

DR. LADISLAV PATOČKA:

STÁT A KOLONISAČNÍ POLITIKA.

Osamostatnění Československa uložilo novému státu povinnost řešiti na zcela novém základě problémy krajanské a vystěhovalecké péče. Úkol ten obstaráván byl do té doby obětavě *Národní radou*, která ze skrovných prostředků svých starala se aspoň co síly její stačily o evidenci krajanů v zahraničí a udržování aspoň kusých vztahů kulturních. Při poměru k říši nebylo ovšem ani pomýšlení na vývoj těchto vztahů i po stránce politické, na utužení jich hospodářsky a péče Národní rady bděla